

การศึกษาผลกระทบของภาษีสรรพสามิตสุราต่อการเปลี่ยนแปลงราคาสุราในตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคสุราของคนไทย

บทคัดย่อ

การศึกษานี้พยายามตอบคำถามที่สำคัญ 2 ส่วนประกอบด้วย 1) การส่งผ่านภาษีสุราต่อราคาตลาด ซึ่งการศึกษาในส่วนนี้ของประเทศไทยมีค่อนข้างน้อย ซึ่งผลการศึกษาจะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมกำหนดราคาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีอยู่ในประเทศไทย และ 2) ผลของการเปลี่ยนแปลงภาษีต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งจะสะท้อนพฤติกรรมของผู้บริโภคในประเทศไทยว่ามี การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษีอย่างไร โดยใช้แบบจำลองเศรษฐมิติในระดับมหภาค และระดับจุลภาค ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ความยืดหยุ่นของราคาต่อภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยอยู่นั้นแตกต่างกันไปในแต่ละครั้งของการปรับภาษี การปรับภาษีในปี 2552 นั้นมีการปรับภาษีเครื่องดื่มประเภทเบียร์และไวน์เพียงเล็กน้อยเท่านั้น อย่างไรก็ตามในช่วงระยะเวลาเดียวกัน มีการออกมาตรการลดการดื่มอื่นๆมากมาย ซึ่งอาจส่งผลให้มีการขึ้นราคาอย่างก้าวกระโดดของเครื่องดื่มประเภทเบียร์และไวน์ก็เป็นได้ ในขณะที่ราคาของสุรานั้นค่อนข้างคงที่ ซึ่งในการปรับครั้งนี้มีการส่งผ่านภาษีไปสู่ผู้บริโภคสูงและผู้บริโภคเป็นผู้รับภาระภาษี สำหรับการเปลี่ยนโครงสร้างภาษีในปี 2556 ผลการศึกษาพบว่าการเพิ่มขึ้นทันทีของราคาโดยรวมค่อนข้างสูง ท้ายสุด การปรับโครงสร้างภาษีสรรพสามิตในปี 2560 นั้น ถึงแม้อัตราภาษีจะเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก แต่การเปลี่ยนอัตราภาษีในครั้งนี้กลับมีการส่งผ่านทางราคาไปสู่ผู้บริโภคเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งแปลว่าการปรับภาษีในปี 2560 นั้นผู้ผลิตมีการปรับราคาผู้ผลิตลงและเป็นผู้แบกรับภาระภาษี จึงทำให้มีการส่งผ่านภาษียังผู้บริโภคน้อย สำหรับผลกระทบต่อผู้บริโภค ผลการศึกษาพบว่าผู้บริโภคโดยรวมมีความยืดหยุ่นต่อภาษีก่อนข้างต่ำ หรือหมายถึงการบริโภคโดยรวมในนั้นไม่ได้ปรับตามอัตราภาษีมากนัก นอกจากนี้คณะวิจัยยังลองเปรียบเทียบพฤติกรรมการดื่มโดยใช้ข้อมูลระดับบุคคลก่อนและหลังการปรับภาษีในปี 2556 ซึ่งมีการส่งผ่านภาษีต่อราคาค่อนข้างมาก แต่ผลการศึกษากลับพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมการดื่มหนัก และความถี่ และปริมาณในการดื่มนั้นเล็กน้อย และเมื่อดูภาพรวมแล้ว นักดื่มโดยทั่วไปมีการดื่มปริมาณมากขึ้น ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าหากต้องการใช้มาตรการควบคุม หรือสนับสนุนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ลดลงนั้น มาตรการอื่นๆที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษี อาจจะมีประสิทธิภาพมากกว่า

บทนำ

สำหรับประเทศไทย ระหว่างปี 2550 – ปัจจุบัน ประเทศไทยมีการภาษีที่สำคัญจำนวน 3 ครั้ง กล่าวคือ ปี 2552 ตามกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ 4 โดยเป็นการเพิ่มอัตราภาษีและมีรูปแบบการจัดเก็บภาษีสุราแบบสองเล็อกหนึ่ง ต่อมา ปี 2556 ตามกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ 5 เป็นการปรับอัตราภาษี และมีรูปแบบการจัดเก็บภาษีแบบผสม (เลือกมูลค่าภาษีตามปริมาณที่สูงสุดระหว่างการคำนวณโดยใช้อัตราภาษีต่อลิตร และอัตราภาษีต่อลิตรแห่งแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ ก่อนนำมารวมกับมูลค่าภาษีที่คำนวณจากอัตราตามมูลค่า) และ ปี 2560 ที่เปลี่ยนรูปแบบการจัดเก็บภาษีแบบผสมเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้การควบคุมสถานที่จำหน่าย หรือ การควบคุมวันและเวลาที่สามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีนโยบายอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อราคาด้วย เช่น การปรับอัตราเงินส่งเข้ากองทุน (เงินบำรุงกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เงินบำรุงกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ เงินบำรุงกองทุนผู้สูงอายุ) และนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อราคาสุราทางอ้อม เช่น การควบคุมลักษณะของผู้ซื้อที่ห้ามขายกับผู้อายุต่ำกว่า 20 ปี

จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีการเปลี่ยนภาษี และมีรูปแบบการจัดเก็บภาษี รวมทั้งนโยบายที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาษี ซึ่งอาจกระทบต่อราคาเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของภาษีสรรพสามิตต่อราคาขายของประเทศไทยยังมีอยู่อย่างจำกัด แต่กระนั้นในต่างประเทศมีการศึกษาเกี่ยวกับการส่งผ่านภาษีต่อราคาสุราระดับหนึ่ง ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะเป็น

เครื่องสะท้อนถึงภาระทางภาษีที่จะตกอยู่กับผู้บริโภค หรือตกอยู่กับผู้ผลิต โดยการศึกษาของ Xu and Chaloupka (2011) ที่ศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า การส่งผ่านภาษีสรรพสามิตสุราไปยังราคาอยู่ในอัตราที่สูงมาก กล่าวคือ ภาษีทำให้ราคาตลาดเพิ่มขึ้นถึง 1.2 – 2.4 เท่า ของภาษีที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสะท้อนว่าภาระทางภาษีจะตกอยู่กับผู้บริโภคโดยส่วนใหญ่

นอกจากผลกระทบของภาษีที่ส่งผ่านไปยังราคาแล้ว ภาษียังทำให้พฤติกรรมกรบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปอีกด้วย เช่น การศึกษาของ Sornpaisarn et al (2012) พบว่าการเก็บภาษีแบบสองเล็อกหนึ่งอาจเป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยลดทั้งปริมาณการบริโภคแอลกอฮอล์ในกลุ่มผู้ดื่มประจำและลดการปรับเพิ่มของจำนวนประชากรที่เริ่มดื่มแอลกอฮอล์ได้

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงทำการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภาษีสรรพสามิตสุรา ต่อราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ละประเภท 2) ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภาษีสรรพสามิตสุราต่อปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ละประเภท และ 3) ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนระบบการจัดเก็บภาษีแบบสองเล็อกหนึ่ง มาเป็นระบบสองเล็อกหนึ่งภายใต้การเก็บภาษีแบบผสม ตามกฎกระทรวง พ.ศ. 2555 และ 2556 ต่อพฤติกรรมกรดื่ม โดยเฉพาะในกลุ่มนักดื่มเก่า ทั้งนี้ขอบเขตของการศึกษาจะประกอบด้วยการศึกษาปี 2552 2556 และ 2560 แต่กระนั้นผลการศึกษาก็ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดของข้อมูล ซึ่งทำให้ในการวิเคราะห์บางส่วนทำได้เพียงศึกษาผลกระทบของภาษีเพียงบางปีเท่านั้น

ข้อมูลและวิธีการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้มีการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ ในส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษีสรรพสามิตที่จัดเก็บในแต่ละครั้ง โดยใช้วิธีการคำนวณตามสมมติฐานที่กำหนด โดยอ้างอิงจากลักษณะผลิตภัณฑ์เบียร์และราคาในตลาด มีสมมติฐานว่าราคาขายส่งจากโรงงานและค่าบริการอื่นมีค่าเท่ากับศูนย์ และ ส่วนที่สองเป็นการศึกษาจากแบบจำลองทางเศรษฐมิติในระดับมหภาค และจุลภาค ทำให้ การศึกษาคั้งนี้สามารถแบ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ 1. ข้อมูลในส่วนของกฎหมาย หรือกฎระเบียบต่างๆ 2. ข้อมูลมหภาค และ 3. จุลภาค กล่าวคือ ข้อมูลมหภาคที่นำมาใช้ ประกอบด้วย 1) ข้อมูลดัชนีราคาผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในภาพรวม และจำแนกรายเครื่องดื่มได้ 3 ประเภทคือ เบียร์ ไวน์ และสุรา ซึ่งเป็นข้อมูลรายเดือนระหว่างปี 2550 - 2561จากกระทรวงพาณิชย์ 2) ข้อมูลมูลค่าการบริโภคแอลกอฮอล์ในภาพรวม และจำแนกรายเครื่องดื่มได้ 3 ประเภทคือ เบียร์ ไวน์ และสุรา จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นข้อมูลรายไตรมาสระหว่าง 2550 - 2561 3) ข้อมูลมูลค่าการจัดเก็บภาษี จากกรมสรรพสามิต ซึ่งเป็นข้อมูลรายเดือนระหว่างปี 2550 – 2561 และจำแนกได้เป็น เบียร์ และสุรา และ 4) ข้อมูลปริมาณการผลิต ของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นข้อมูลรายเดือน และใช้ในการคำนวณอัตราภาษีต่อปริมาณ ซึ่งจำแนกได้เป็น เบียร์ และสุรา แต่กระนั้น ข้อมูลปริมาณสุราที่บริโภคในประเทศเริ่มมีการจัดเก็บตั้งแต่ปี 2559 ทำให้การศึกษาในแบบจำลองที่มีตัวแปรเกี่ยวกับอัตราภาษีจะเป็นการศึกษาผลกระทบของการปรับภาษีปี 2560 เท่านั้น ส่วนข้อมูลระดับจุลภาค ใช้ข้อมูลการสำรวจพฤติกรรม การสูงบุหรืและดื่มสุราของประชากร จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2554 2557 และศึกษาผลของการเปลี่ยนแปลงภาษีในปี 2556 เท่านั้น สำหรับแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา สามารถแบ่งได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1	ตัวแปร
fixed effect model	$\ln(\text{Price}_{it}) = \beta \ln(r_{it}) + \alpha + \gamma_t + \delta_i + \mu_{56} \text{Dtaxchange}_{56,t} + \mu_{60} \text{Dtaxchange}_{60,t} + \varepsilon_{it}$ $P_{it} =$ ดัชนีราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภท i ในเวลา t (รายเดือน) โดย i=เบียร์, ไวน์ สุรา

	$\ln(\text{Price}_{it}) = \alpha + \beta_i \ln(r_{it}) + \sum \mu_y \text{Dtaxchange}_{yt} + \varepsilon_{it}$	r_{it} = อัตราภาษีของเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ประเภท i ในเวลา t Dtaxchange_{yt} = ตัวบ่งชี้ช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนโครงสร้างภาษี y ($y=2556$ หรือ 2560) กำหนดให้เป็น 0 และภายหลัง เป็น 1
ITS	$\text{Price}_t = \alpha + \beta_1 \text{time} + \beta_2 \text{dtaxchange}_t + \beta_3 \text{aftertax} + \varepsilon_t$	time_t = ระยะเวลาจากที่เริ่มศึกษา aftertax_{yt} = จำนวนเดือน ณ เวลา t หลังการปรับโครงสร้างภาษี
fixed effect model	$\ln(C_{it}) = \alpha + \beta_1 \ln(r_{it}) + \beta_2 \ln(\text{tourist}_t) + \sum \beta_j \ln(\text{Dtaxchange}_j) + \gamma_t + \delta_i + \varepsilon_{it}$	$\ln C_{it}$ = หรือมูลค่าการบริโภคเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ในประเทศ จำแนกได้เป็น การบริโภคสุรา เบียร์ $\ln(\text{tourist}_t)$ เป็นตัวแปรควบคุม โดยแทน log ของจำนวนนักท่องเที่ยวในปี t α = ค่าคงที่ γ_t = time fixed effect δ_i = type of alcohol fixed effect
ITS	$C_t = \alpha + \beta_1 \text{time} + \beta_2 \text{dtaxchange}_t + \beta_3 \text{aftertax} + \varepsilon_t$	
เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2		
เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3		
DID	$y_{it} = \alpha + \sum_{j=0}^2 \beta_j D_{j,s(i)} + \gamma_1 D1_{s(i)t} + \gamma_2 D2_{s(i)t} + \eta X'_{it} + \lambda_t + \varepsilon_{it}$	y_{it} เป็น outcome variables ของ i ในปี t , $t = 2554$ และ 2557 $s(i)$ มีค่าเป็น 0 ถ้า i ดื่มเบียร์อย่างเดียว มีค่าเป็น 1 ถ้า i ดื่มทั้งเบียร์และสุรา และเป็น 2 ถ้า i ดื่มสุราอย่างเดียว $D_{j,s(i)}$ เป็นตัวแปรบ่งชี้ ตามประเภทเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ของผู้ดื่ม i โดยที่ $D_{j,s(i)}$ มีค่าเป็น 1 ถ้า $j = s(i)$ และ 0 หากไม่ใช่ X'_{it} เป็นเวกเตอร์ของตัวแปรควบคุม ได้แก่ อายุ รายได้ สถานภาพสมรส อาชีพ λ_t เป็น time fixed effect โดยตัวแปรนี้จะเป็นตัวแทนนโยบายและปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่จำเพาะเจาะจงต่อปี t

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภาษีสรรพสามติสุราต่อราคา พบว่า การปรับภาษี และและการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีส่งผลให้ราคาเครื่องยนต์แอลกอฮอล์เปลี่ยนแปลงไป อาทิการปรับภาษีในปี 2552 โดยคณะวิจัยได้ ทบทวนการเปลี่ยนภาษีสรรพสามิตตามกฎกระทรวงในปีนั้นและพบว่า การปรับภาษีในปี 2552 นั้นมีการปรับภาษีเครื่องยนต์ ประเภทเบียร์และไวน์เพียงเล็กน้อยเท่านั้น อย่างไรก็ตามในช่วงระยะเวลาเดียวกัน มีการออกมาตรการลดการดื่มอื่นๆมากมาย ซึ่งอาจส่งผลให้มีการขึ้นราคาอย่างก้าวกระโดดของเครื่องดื่มประเภทเบียร์และไวน์ก็เป็นได้ ในขณะที่ราคาของสุรานั้นค่อนข้างคงที่ จากการใช้แบบจำลอง ITS พบว่าหลังปี 2552 ทำให้ราคาของเบียร์และไวน์เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.4 ทันทีและเพิ่มขึ้นในอัตรา ประมาณร้อยละ 1.28 ต่อปีไปจนถึงปี 2555 ผลการศึกษาชี้ว่าราคาของเบียร์และไวน์ เพิ่มขึ้นในอัตราที่ชะลอลงจากก่อนปี 2552

ในส่วนของการเปลี่ยนโครงสร้างภาษีในปี 2556 นั้น ผลการศึกษาพบว่าการเพิ่มขึ้นทันทีของราคา ประมาณร้อยละ ร้อยละ 2.5 ของเครื่องยนต์ และอัตราในการเปลี่ยนของราคาต่อภาษีไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ก่อนและหลังการ เปลี่ยนโครงสร้าง ทำยสุด การปรับโครงสร้างภาษีสรรพสามิตในปี 2560 ส่งผลให้การปรับราคาโดยรวมปรับตัวขึ้นเล็กน้อย เท่านั้น โดยทำให้เกิดการปรับราคาทันทีเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2 จากราคาเดิม อย่างไรก็ตาม ผลการจากปรับโครงสร้างนี้มีผลที่ น่าสนใจคือ ทำให้ราคาสุราเหมือนจะมีการชะลอการปรับตัวขึ้นหลังจากการปรับภาษี ในขณะที่ราคาของเบียร์และไวน์มีการ เร่งตัวขึ้น

สำหรับผลการศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภาษีสรรพสามิตสุราต่อปริมาณการบริโภค พบว่า ความยืดหยุ่นของภาษีต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่ากับ 0.901 ในทิศทางตรงข้าม หรือ เมื่ออัตราภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้ผู้บริโภคลดปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลงร้อยละ 0.901 ซึ่งหากเปรียบเทียบกับการศึกษาของต่างประเทศ เช่น การศึกษาของ Omura(2014) ที่ศึกษาในประเทศญี่ปุ่น พบว่า ในกรณีของไทยความยืดหยุ่นของภาษีก่อนข้างสูง อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ซึ่งเป็นไปได้ว่าผู้บริโภคตัดสินใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยใช้ปัจจัยอื่น ทั้งนี้ในทำนองเดียวกับราคา การปรับภาษีส่งผลต่อรูปแบบการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นกัน โดยทำให้ผู้บริโภคลดการบริโภคเครื่องดื่มประเภทเครื่องดื่ม

ด้านการศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนระบบการจัดเก็บภาษีแบบสองเลือกหนึ่ง มาเป็นระบบสองเลือกหนึ่งภายใต้การเก็บภาษีแบบผสม ตามกฎกระทรวง พ.ศ. 2555 และ 2556 ต่อพฤติกรรมการดื่ม โดยวิธีผลต่างสองชั้นซึ่งได้ออกแบบโดยใช้การเปลี่ยนแปลงราคาสัมพัทธ์ที่ต่างกันไปของเบียร์และสุรามาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมการดื่มนักดื่มเครื่องดื่มประเภทต่างๆ โดยมีการใช้ตัวแปรควบคุม อาทิระดับรายได้ การศึกษา เพศ ในการศึกษา พบว่า นักดื่มที่ดื่มเพียงสุราหรือ ดื่มเพียงเบียร์มีการดื่มที่น้อยกว่ากลุ่มที่ดื่มทั้งสุราและเบียร์ ร้อยละ 3 ถึง 6 กลุ่มผู้ที่ดื่มสุราอย่างเดียว มีความถี่ที่จะดื่มสุราทุกสัปดาห์นั้นลดลงร้อยละ 2.3-2.8 ทั้งนี้เห็นได้ว่ากลุ่มที่ดื่มสุราอย่างเดียวอาจจะมีภาวะพึ่งพาแอลกอฮอล์ต่ำกว่ากลุ่มที่ดื่มทั้งเบียร์และสุรา จึงมีการตอบสนองต่อราคาสุราที่เพิ่มขึ้นมากกว่า แต่ก็ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มนักดื่มที่ดื่มเครื่องดื่มทั้งสองประเภทซึ่งน่าจะเป็นนักดื่มประเภทที่มีพฤติกรรมการบริโภคค่อนข้างเสพยาติดีกว่ามีการตอบสนองต่อราคาน้อยกว่ากลุ่มที่ดื่มเพียงสุราหรือ เบียร์เท่านั้น

ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงราคาดัชนี พบว่านักดื่มมีการตอบสนองต่อการดื่มนักดื่มตามราคาที่เปลี่ยนต่อปริมาตรแห่งแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ คือ กลุ่มนักดื่มที่ดื่มเบียร์เท่านั้นมีแนวโน้มที่จะดื่มนักดื่มลดลงเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตามแม้จะลดลงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ แต่ก็ลดลงเพียงแค่อ้อยู่ที่ 2.6 ในการดื่มนักดื่มทุกสัปดาห์ หรือ ร้อยละ 2.7 ในการดื่มนักดื่มทุกเดือนเท่านั้น ทั้งนี้ แม้ว่าผลการศึกษาดังกล่าวจะพบการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมการดื่มนักดื่ม และความถี่ และปริมาตรในการดื่มนักดื่มจากการเปลี่ยนแปลงราคา ขนาดของการเปลี่ยนแปลงนั้นเล็กน้อย และเมื่อดูภาพรวมแล้ว นักดื่มโดยทั่วไปมีการดื่มนักดื่มมากขึ้นถึงแม้ราคาเครื่องดื่มจะสูงขึ้น ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าหากต้องการใช้มาตรการควบคุม หรือสนับสนุนการดื่มนักดื่มแอลกอฮอล์ให้ลดลงนั้น มาตรการอื่นๆที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษี อาจจะมีประสิทธิภาพมากกว่า

ข้อเสนอแนะ

มาตรการทางภาษีถือเป็นมาตรการหนึ่งของผู้เชี่ยวชาญแนะนำว่าอาจจะเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพและควรนำไปใช้ในการลดพฤติกรรมการดื่มนักดื่มแอลกอฮอล์ได้ อย่างไรก็ตามเรื่องของการส่งผ่านภาษีสุราราคาเครื่องดื่ม และ ราคาเครื่องดื่มสูงการบริโภคนั้นก็ยังไม่ชัดเจน โดยการศึกษาได้มุ่งที่จะตอบคำถามหลักสองคำถามนี้

โดยผลของการศึกษาส่วนแรกนั้น พบว่าอัตราการส่งผ่านภาษีต่อราคาดัชนี แม้กระทั่งในประเทศไทยช่วงเวลาใกล้ๆกัน (ภายในช่วงปี 2552 -2560) นั้น การส่งผ่านของภาษีต่อราคาในแต่ละครั้งก็มีผลที่แตกต่างและหลากหลายกันออกไป โดยผลการศึกษาที่พบคือ มีการส่งผ่านราคาที่สูงในการปรับภาษีปี 2552 แต่กลับมาการส่งผ่านราคาที่ต่ำมาก ในการปรับภาษีในรอบปี 2560 ทั้งนี้การส่งผ่านราคา ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อาทิ นโยบายอื่นๆที่ออกมาในขณะเดียวกัน ความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทาน และ ความชัดเจนของการเปลี่ยนแปลงภาษี (tax salience) โดยหากมีการเปลี่ยนแปลงภาษีที่ค่อนข้างซับซ้อนเข้าใจยาก อาจทำให้มีการตอบสนองที่น้อยกว่าก็เป็นได้ ดังนั้นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้แก่

1. ศึกษาความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทานของตลาดในขนาดนั้นเพื่อให้เข้าใจว่าภาวะภาษีในการเก็บภาษีแต่ละรูปแบบตกอยู่กับใคร และมีกรออกแบบภาษีให้ตรงกับความต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของภาครัฐ

2. นอกจากจะมีการประกาศเปลี่ยนแปลงภาษีแล้ว การให้ข้อมูลแก่ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคเกี่ยวกับตัวนโยบายและภาษี ก็อาจจะมีผลต่อการตอบสนองต่อนโยบายอย่างมีนัยสำคัญ เพราะการให้ข้อมูลก็มีผลต่อความชัดเจนของการเปลี่ยนแปลงภาษี (tax salience) เพื่อที่จะให้นโยบายได้รับการตอบสนองอย่างที่ต้องการ

ในส่วนของการใช้ภาษีเป็นเครื่องมือในการลดปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น พบว่าการบริโภคโดยรวม (aggregate consumption) มีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงภาษี (ด้วยข้อจำกัดของข้อมูล ผลนี้พูดถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษีในปี 2560 เท่านั้น) อย่างไรก็ดี เมื่อดูพฤติกรรมการดื่มที่ไม่พึงประสงค์ อาทิ การดื่มหนัก หรือ ดื่มบ่อยมากเกินไป พบว่า การเพิ่มราคาเครื่องดื่ม (ผลการศึกษาดูการเพิ่มภาษีในปี 2556) มีผลต่อการลดการดื่มหนักอย่างมีนัยสำคัญ แต่ลดได้เพียงร้อยละ 2-3 เท่านั้น ซึ่งผลนี้ค่อนข้างเล็ก และชี้ว่าการเปลี่ยนแปลงราคาของสินค้าที่มีลักษณะเสพติดนั้นไม่ได้ช่วยลดพฤติกรรมการใช้ที่ไม่พึงประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพมากนัก นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มภาระทางภาษีให้กับนักดื่มที่อาจจะดื่มอย่างมีความรับผิดชอบอีกด้วย ดังนั้นเพื่อที่จะลดการดื่มอย่างไม่รับผิดชอบ การใช้นโยบายทางเลือกที่ไม่ใช่ นโยบายทางภาษีอย่างเดียว น่าจะมีประสิทธิภาพมากกว่า

อ้างอิง

Omura, M. (2014). The Effects of Tax Policy on Alcoholic Beverage Trends and Alcohol Demand in Japan, No 170487, 88th Annual Conference, April 9-11, 2014, AgroParisTech, Paris, France, Agricultural Economics Society.

Sornpaisarn, B., Shield, K., & Rehm, J. (2012). Alcohol taxation policy in Thailand: Implications for other low- to middle-income countries. *Addiction*. 107. 1372-84.

Xu, X. and Chaloupka F.J. (2011). The effects of prices on alcohol use and its consequences. *Alcohol Reserach and Health*. 34(2). 236-45.